

3.

De
**THEOLOGIA PLATO-
NICA,
Pro Loco**

*In inclutâ Lipsiensium Philosophorum Facul-
tate obtinendo*

Permissu Ejusdem disputabit
secundâ vice

M. ESAIAS Pufendorffer / Chemnic.

XIV. Kalend. Aprileis.

Anno Æra Dionys.

cl' l'cc LIII.

H. L. Q. S.

LIPSIÆ,
Exscribebat Johannes Bauer.

Lit. Graec.
B.
2064,84

ILLUSTRI
&
SUPRA SECULI GENIUM AD IPSIUS SECULI
STUPOREM NATO
DN. DN.
OTTONI VVILHELMO Königsmarck/
COMITI
de Westerwyc & Stegholm/
DOMINO
in Rothenburgk & Newhaus/&c.
DOMINO MEO GRATIOSISSIMO

Disputationem hanc devotæ mentis indicem sacram nuncupo,

ITa scilicet ad pulvinar mibi Tuum, Generosissime Comes, accedere liceat, & pro illustri, quâ me beasti immeritum, gratiâ, isthunc debita meâ gratitudinis deponere arrhabonem. Illum vilioris quidem moneta, & tantis vix parem ausibus, ab affectu & amen profectum non vili, sed devoto, sed admiratore tantarum Virtutum Tuarum, quarum cum in aliis confirmatâ maximè etate vix portiuncula conspiciatur, in Te sub ipsis vernantis adolescentiæ primordiis tantum non possum non stupere cumulum. Quæ & ipsæ in eò majorem me erigunt confidentiam, fore, ut siquidem ab istis abesse nequit par ceteris humanitas, & isthoc chartaceum meum munusculum singulari gratiæ affectu à Tua Generositate suscipiatur. Quod si consequar, erit ut de tantâ mihi benignitate gratuler, confirmatus, quod & in posterum, quæ votorum meorum summa est, sub gratiosissimâ benivolentiæ tuæ indulgentiâ vivere possim

T. Illustr. Generosit.

devotissimus

M. Esaias Pufendorffer.

Proœmium.

Non opinor esse quenquam, qui PLATONIS nomen maximi semper reputatum fuisse aut neget aut nesciat. Præter enim Gentilium Gymnasia, quæ ille nunquam non insigni nominis sui admiratione complevit, adeò Christianorum quoq; occupavit subsellia, ut per aliquot seculorum decursus ipse solus propè in iisdem gloriosum tenuerit principatum, & hodièq; multos in Theologorum scholis terminos usurpemus, quos ceu ἐρείπια quædam & frustra minutula Philosophiæ ipsius feramus in acceptis. Verum enimverò ut fatales quædam periodi alternāt in omnibus, ita cum circa *Alexandri Severi* imperium *Peripatetica Philosophia* suis quasi tenebris eluctaretur rursū, caputq; sublevaret, Platonica paulatim suum occuluit, libentissimo quasi animo concessura filix: donec tandem otiosa *Scholasticorum* hominum turba cerebrosis suis argutiis Platónico nomini tantas offudit tenebras, quantas vix longo tempore cispellere valuit. Revirescentibus tamen in Italiâ bonis literis, & PLATO quoq; reviviscebatur, ita quidem, ut ARISTOTELI victori hætenus & latè regi nil quicquam tale metuenti palmam maximè redderet ambiguam. Hinc acerrimæ BESSARIONIS *Cardinalis* & GEORGII TRAPEZUNTII contentiones nascebantur, PLATONI illo, hoc verò ARISTOTELI primas deferentibus.

A 2

qui-

quidem Picus *Mirandula Concordiaq;* Comes in famosis illis
 & paradoxis thesibus & hoc defendendum suscepit, nul-
 lum esse quæsitum naturale aut divinum, in quo ARISTO-
 TELES & PLATO sensu & re non conveniant, quamvis ver-
 bis dissentire videantur, cum tamen illi minimè lateret,
 jamdum olim à PROCLUS observationes scriptas esse eo-
 ram, in quibus ARISTOTELES PLATONIS *Timeo* contradi-
 ceret. Paria huic conati leguntur & ante Picum quidem
 inter Græcos SIMPLICIUS, inter Latinos verò BOËTIUS, &
 post illos apud JACOBUM CARPENTARIUM FRANCISCUS
 CATANEUS JECCETIUS *Philosophus & Patritius Florentinus*,
 MARSILII FICINI auditor, sed quorum opera lucem non
 viderunt. Eidem quoq; labori inhæserunt SYMPHORIA-
 NUS CHAMPERIUS *Lugdunensis, insignis Medicus, de Platonis*
cum Aristotele Symphonia, & SEBASTIANUS FOXIUS *Hispa-*
lensis de consensione Platonis & Aristotelis in eâ Philosophia
parte, quæ de naturâ est, quorum tamè posterior, vel CAR-
 PENTARIO iudice, in plerisq; neq; Platonis neq; Aristotelis
 sententiam est assequutus. Verùm isthæc comparatio
 & conciliatio ut odiosa fortassean & difficilis fuerit, ita
 hac vice quidem à me non instituetur. Maneat *Plato-*
nem, maneat & *Aristotelem*, tanto Præceptore dignum dis-
 cipulum, sua laus & honos, nec invidiæ aut temporis in-
 juriam extimescens. Veniam tamen nobis dabit, *Aristo-*
teles, si in iis, quæ ad DEUM & religionem spectant *Plato-*
nem ipsi præferamus, *θεῖον* scilicet *δαίμονιον*. Præsertim cum
 apud AURELIUM AUGUSTINUM tanti habeatur Platonis
 dogma, ut affirmare non vereatur, *se de DEO & verâ reli-*
gione cum solis Platonis disputaturum esse. Et alibi *Pla-*
tonem paucis mutatis verbis atq; sententiis Christianum fieri
posse. Quid quod olim quidam statuere non erubue-
 rint, *in Platone legendo Servatorem nostrum Christum dili-*
 genter

genter versatum, & ex eodem nobiliores sententias plerasq; omnes hausisse. Cujus blasphemæ opinionis ipse quoque CELSUS fuit, qui hoc nomine acerbè taxatur ORIGENI libr. VI. contra ipsum. Atque abinde, fateor, non mediocriter erectus fui ad inquirendum, quidnam prolixis adeò & magnificis istis laudibus dignum circa divina in *Platonis* libris inveniatur: cumq; *Inclutæ Facultati Philosophicæ* disputationis loco quidpiam esset offerendum, quod sub manibus erat obtuli, non incongruum fore ratus, si in discipuli cathedra & ejus viginti annorum Præceptor audiretur. Theologiam autem inscripsi, sumtâ voce in significato propriissimo, quo non tam omnes res divinas & cultû, quàm sermonem & sententiam de Deo denotare solet. Faxit DEUS, ut omnia feliciter!

Thef. I.

Numerosum istud Scholasticorum examen si unquã discordiis intestinis invicem dissidens cognovimus, certè isthæ propositio: Deus est, tam acerrimo conflictui ansam præbuit, ut bellum illud majori ne odio an viribus gestum jure ambigas. Cum enim de immediata hujusce propositionis notitiâ & naturali, nõ absolutâ saltim, verùm etiam quoad nos disceptaretur, quanto molimine *Angelicum Doctorem* cum asecularum agmine RICHARDO, HERVÆO, CAPREOLO, DURANDO, GREGORIO de VALENTIA, SUAREZ, MOLINA, CAJETANO, BANNES, VASQUEZ, PESANTIO, TANNERO aliis pro negativa decertantem deprehendimus, tanto, non dicam majori, nisi ad hisce contradicendum quasi conductus SCOTUS affirmativam stabilire allaborat, HENRICUM GANDAVENSEM, OCCAMUM, GABRIELEM, BIELEM & GREGORIUM ARIMINENSEM sociennos natus. Quorum tamen argumentis recensendis, qui *Scotistis* aliàs hac in parte magis faveo, operam non impendam.

2. PLATONEM nostrum quod concernit, utut cognitio-

A 3

nem

nem Dei difficillimam & non cuivis manifestandam statuit, quando in *Timæo sive de Natura* ait: τὸν ποιητὴν καὶ πατέρα τῶν πάντων εὐρεῖν τε ἔργον, καὶ εὐρήντα εἰς πάντας ἀδύνατον λέγειν: quæ verba ita CICERO interpretatus est: *Atq; illum quidem quasi Parentem hujus Universitatis invenire difficile: Et cum jam inveneris, indicare in vulgus nefas. Quod nefas alibi ulterius inculcat, ut epistolâ ad Dionysium secundâ: Φρασεῖον δὲ, inquit, σοι δὲ ἀνιγμάτων ἴν' αὖ τ' ἠδέλτ' ἢ πόντος ἢ γῆς ἐν πτυχῶν πάθῃ, ὁ ἀναγνῶνς μὴ γνῶ &c. Dicendum est igitur tibi nunc per ænigmata quedam: ut si quid huic tabellæ vel mari vel terra contingat, qui eam legerit, intelligere non possit. Et paulò inferiùs: εὐλαβῆ μὲν τοι μήποτε ἐκ πέσῃ τὰυτα εἰς ἀνθρώπους ἀπαιδευτῶν. σχεδὸν γὰρ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἔκ' ἔστι τῶν πρὸς τὴν πολλὰς καταγελασώτερὰ ἀκῆσµατα, ἢ δι' αὐτὴν πρὸς τὴν εὐφροῆς θαυμασώτερὰ τε καὶ ἐνθουσιαστικώτερὰ. Cave tamen ne excidât hæc unquam in aures hominum disciplinæ eruditionisq; expertium. Nulla enim sunt, ut mea fert opinio, quæ dicta ad populum magis ridicula videantur: neq; quæ apud ingeniosos prolata magis mirabilia & divina. Non potest tamen non ob celebratissimæ illius reminiscentiæ assertionem, à quâ scientiam nostram omnē derivasse perhibetur, naturalem quandam de DEO notitiam adstruere. Cùm enim aliis in locis præcipuè verò in *Phædone* animam nostram priusquam in corpus laberetur extitisse autumet, omnium quidem rerum cognitione præditam, corporis tamen induviis obscuratam, imò abolitam, renovandam tamen recordatione, adjumentoq; sensuum: notitiam utiq; Dei naturalem animis nostris ingenitam ut statuat, vi hypotheseos tenetur. Hinc in *Protagoras s. Sophista* quando imprudentiam *Epimethei* vires omnes in bruta effundentis, homini nihil relinquentis taxat, *Promethei* verò calliditatem commendat, qui surripuerat in usum hominū *Vulcani Mineræq;* τὴν ἐντεχνον σοφίαν σὺν πυρὶ, & rationem reddit cur homines DEUM colât: ἐπειδὴ δὲ, inquit, ὁ ἀνθρώπος θείας μετέχευε μόρας, πρῶτον μὲν, διὰ τὴν τῶν θεῶν συγγένειαν ζώων μόνον θεὸς ἐνόμισε. καὶ ἐπεχείρει βωμῶν τε ἰδρύεσθαι, καὶ ἀγάλματα θεῶν, &c. Quoniam verò homo divine sortis particeps effectus est, principio solus ob hanc cognationem DEOS esse putavit, arasq; illis & statuas dedicavit.*

3. Nihilominus X. de legibus duos proponit modos proban-

ban-

5.

Ἰάδι Deum, unū quidem ab effectis, quali ipsum ΠΑΥΛΟΥ ἔχον
 fuisse legimus *Actor. XVII.* alterum ab universi generis humani
testimonio desumptum, quando ita ait: δοκεῖ ῥάδιον εἶναι ἀλη-
 θεύοντας λέγειν ὡς εἰσὶ θεοί. Πρῶτον μὲν γῆ, καὶ ἡλιος ἄστρα τε
 τὰ ζῷα πάντα, καὶ τὰ τῶν ὡρῶν διακεκοσμημένα καλῶς ἔχως,
 ἐνιαυτοῖς τε καὶ μηνσὶ διειλημμένα. Καὶ ὅτι πάντες Ἕλληνες τε καὶ
 βάρβαροι νομίζουσιν εἶναι θεοί: *Facile est, veritatem hanc ostendere*
quod Dij sint. Primum quidem terra, Sol, Sidera, ipsumque, univer-
sum, temporum quoque, ornatissima varietas, annis, mensibusque, distincta
id ostendunt. Graecorum praeterea barbarorumque, omnium consensus,
Deos esse fatentium. Huc spectat vulgaris quidem, attamen e-
 legantisissimus MAXIMI, TYRII itidem Platonicus locus *Dissert. i.* ἐν
 τοσούτω δὴ πολέμῳ καὶ στάσει καὶ διαφωνίᾳ, ἑναῖδοις ἂν ἐν πάσῃ
 γῆ ὁμόφωνον νόμον καὶ λόγον, ὅτι θεὸς εἰς πάντων βασιλεὺς καὶ
 πατήρ. Ταῦτα καὶ ὁ Ἕλληνας λέγει καὶ ὁ βάρβαρος λέγει, καὶ ὁ ἡπει-
 ρώτης καὶ ὁ θαλάττιος, καὶ ὁ σοφὸς, καὶ ὁ ἄσοφος: *In hoc tantâ ru-*
gna, contentione, atque opinionum varietate, in eo leges omnium atque
opinionum convenire videbis, DEUM esse unum regem omnium &
patrem. In eo Graecus cum barbaro, mediterraneus cum Insulano sa-
piens cum stulto consentit.

4. Quod si verò φιλοσοφικώτερον desideras modum
 probandi Deum, *Parmenidem* evolvas, genuinam rerum Theo-
 logicarum sedem. Quanquam enim in omnibus suis Dialo-
 gis divina nonnunquam interspergat ΠΛΑΤΩ, non ubique tamen
 eodem modo de istis dissererebat *Pythagoreorum* imitatus consue-
 tudinem, qui nefas existimarunt, non modò de Deo, sed omni-
 nò de ipsa Philosophiâ cum omnibus eodem modo agere. Ex
 quo fonte profluxit etiam celeberrima ista operum *Aristotelico-*
rum distinctio in *Acroamatica & Exoterica*, ad priora non nisi
 probatissimos & ab ingenio florentes, ad posteriora verò quos-
 vis admittente ARISTOTELE. Hinc accurato *Platoniorum* scri-
 ptorum Lectori probè observandum venit, ubinam accuratè &
 ex suâ mente de materiâ quadam disserere consuevit. Hujus-
 modi autem, quod DEUM spectat, *Parmenidem* esse, latissimè
 demonstratum invenit PROCLUS LYSIUS l. i. Theol. Platon. c. VII. VIII.
seqq. Inibi enim ad demonstrandum unum rerum omnium prin-

prin-

6.
principium primum, quod est super omnia, & omnia ab illo, & est extra omnia; & in omnibus; & omnia per ipsum & ad ipsum, à proprietate unius & multitudinis sive numeri processit. Nam sicut ablato uno multitudo sive numerus non est, nec opinari nec cogitari potest: sic remoto uno primo Entium multorum principio entia alia non essent. Sicut ergò ex positione numeri & multitudinis concludimus necessitatem unitatis: sic ex positione multorum entium quæ ad sensum videmus concludendum est esse unum omnium entium principium. Vide CHRYSOSTOMI JAVELLI Canapicii Epitom. in Ethic. Plat. Tom. 2. Oper. p. 278.

5. Aristotelis tamen rationem investigandi primum & summum Ens, à motu scilicet ad primum motorem progrediendo usurpare non potuit, eò quod Alcinous c. 9. Instit. ad doct. Platon. Deum neq; movere neq; moveri Platonis ostendat. Hæc enim est Platonis & Aristotelis in hoc genere differentia, quod hic inter Deum & supremum orbem nullam aliam causam vel intelligentiam intercedere contendat, quæ illam moveat; ut adversus GEORGIUM TRAPEZUNTIUM evincit BESSARION Cardinalis Cap. XI. lib. III. in Calumniator. Platon. Platonici verò, quod MARSILIUS FICINUS in Timæum nos edocet, ipsum quidem universum à DEO esse volunt: sed ab intellectu formari, ab anima autem moveri. Imò hæc omnia à primo pendere: sed esse à primo tantum: formari verò ab illo per intellectum: moveri & movendo formari mobiliter, à primo per intellectum simul & animam. Consultatur CARPENTARIUS in ALCINOUM. p. 272. Huc apprimè quadrat illud NUMENII citatum ab EUSEBIO lib. XI. de preparat. Evangel. c. X. τὸν μὲν πρῶτον Θεὸν ἀργὸν εἶναι συμπάντων, καὶ βασιλέα, τὸν δὲ δημιουργόν τε Θεὸν, ἡγεμονεῖν δι' ἑρῶν ἰόντα: Primum quidem DEUM vacare ab omni opere, uti Regem: opificem autem Deum imperare per cælum euntem. Similis farina est, quod AUGUSTINUS STEUCHUS EUGUBINUS lib. 1. de perenni philosophia Cap. XVIII. ex CYRILLO adducit. quo de loco postea videbimus. Quantum autem inter intellectum sive mentem, & Deum summum interfit, in sequentibus fortasse an monstrabitur. Atq; hinc meo quidem iudicio non usq; adeò rem tangit JAVELLUS, quando l. c. PLATONEM à motu ad primum movens procedere dicit movens

vens

vens istud, quod PLATO animam mundi vel universi itentidem appellat, DEum summum interpretatus, planè contra mentem Philosophi, ut mox patebit.

6. Cæterum varia quidem divina nomina apud PLATONEM inveniuntur, quanquam ipse DEum ineffabilem statuat, prout ex magnâ ejus Epistola verba hæc citantur ab EUSEBIO lib. XI de præparat. Evangel. c. 12. Fabile, inquit, nullo modo est: sed ex multa inhesionem inherentiâq, ut ita dixerim: circa rem ipsam & vitæ integritate repente quasi ab igne accensum lumē animo innascitur, quod se ipsum alit. Æmulatus fors Judæos, qui ad impossibilitatem & percipiendi & proferendi divinum nomen denotandâ, istud ἀνεκφωνήτοις ελεμētis, scribebant, ut proferri non possit, què admodum habet EUSEBIUS loco citato. Præprimis autem in CRATYLO, ubi de rectâ nominum ratione habet, Jovis nomen enucleat, tanquam παγκάλως κείσθαι. ὅτι δὲ ἔραδιον κατανοῆσαι. ἀτεχνῶς γὰρ ὅτιν οἶον λόγῳ τὸ τῆς Διὸς ὄνομα. διελόντες δὲ αὐτὸ διχῆ, οἱ μὲν τῷ ἑτέρῳ μέρει, οἱ δὲ τῷ ἑτέρῳ χρώμεθα. οἱ μὲν γὰρ τῆνα οἱ δὲ Δία καλῶσι. συντιθέμενα δ' εἰς ἓν δηλοῖ τὴν φύσιν τῆς θεᾶς. ὃ δὴ προσήκειν φησὶν ὀνόματι οἷω τε εἶναι ἀπεργάζεσθαι. ἔγδ' ὅτιν ἡμῖν καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν ὅσις ὅτιν ἀτίος μᾶλλον τῆς ζῆν ἢ ὁ ἄρχων τε καὶ βασιλεὺς τῶν πάντων. Jovi rectè nomen est inditum, neq, tamè facile cognitu. Est enim velut oratio quedam Jovis nomen, quod quidem bifariam partientes, partim una, partim altera parte utimur. Quidam ζῆνα, quidam Δία vocant. Quæ partes in unum compositæ, naturam Dei ipsius ostendunt, quod maximè debet nomen efficere posse. Nulla enim nobis cæterisq, omnibus vivendi magis causa est, quam princeps, rexq, omnium. Nihilominus paulò post nomina Deo tributa non ipsam ejus naturam, sed hominum circa eum affectionem saltim significare contendit, quando Socrates Hermogeni reliquorum divinorum nominum explicationem postulâdi respondet: Ναὶ ἡμεῖς γε, ὦ Ἑρμόγευες, εἴπερ γε νῦν ἔχοιμεν. ἓνα μὲν τὸν κάλλιστον τρόπον, ὅτι περὶ θεῶν ἔδὲν ἴσμεν, ἔτε αὐτῶν. ἔτε περὶ τῶν ὀνομάτων, ἀτὰρ ποτὲ ἑαυτὸς καλῶσι. δῆλον γὰρ ὅτι ἐκεῖνοι γε τὰ ληθῆ καλῶσι. δεύτερον δ' αὖτ' ὅτιν ὁρῶσιν, ὡσπερ ἐπὶ τῆς εὐχαῖς νόμῳ ὅτιν ἡμῖν εὐχεσθαι, οἱ τινὲς τε καὶ ὀπόθεν χαίρουσιν

B σιϛ

σιν ὀνομαζόμενοι, ταῦτα καὶ ἡμᾶς αὐτὰς καλεῖν, ὡς ἄλλο μηδὲν εἰδόμε-
 τας. καλῶς γὰρ δὴ ἔμοιγε δοκεῖ νενομίσθαι. Εἰ δὲν βέλει σκοπῶμεν,
 ὡς περ̄ περιπρόντες τοῖς θεοῖς ὅτι περὶ αὐτῶν ἔδεν ἡμεῖς σκεψόμε-
 θα. (ὅ γὰρ ἀξιόμηροί οἱ τ' ἂν εἶναι σκοπεῖν) ἀλλὰ περὶ τῶν ἀνθρώ-
 πων, ἢν ποτὲ τίνα δόξαν ἔχοντες, ἐτίθεντο αὐτοῖς τὰ ὀνόματα τὰ το
 γὰρ ἀνεμέσητον: *Certè nos quidem si mentem haberemus, Hermoge-
 nes, præcipuum rectitudinis modum arbitraremur, fateri nihil nos de
 Diis cognoscere, neq; de ipsis inquam, neq; de ipsorum nominibus, qui-
 bus ipsi se vocant. Constat enim illos quidem veris se nominibus nun-
 cupare. Secundum verò rectæ denominationis modum existimo, ut
 quemadmodum lex in votis statuit precari DEOS, quomodocumq; no-
 minari his placet ista ἔ nos ipsos vocemus, tanquam nihil aliud cogno-
 scentes. Rectè namq; ut mihi videtur, est decretum. Quare si vis ad
 hanc investigationem pergamus, primò quidem Diis præfati, nos nihil
 de ipsis consideraturos: neq; enim posse confidimus: Sed de hominibus
 potius, quâ potissimum opinione circa DEOS affecti nomina ipsi institue-
 runt. Hoc enim à divina indignatione procul. Hinc non solùm
 in Cratylō, verùm etiam in Philelo divina nomina venerari jubet,
 atq; ut significat in Legibus, multo etiam magis quàm delubra
 statuasq; divinas. Expressior siquidem DEI imago in artificio
 mentis, præsertim afflatæ divinitus, quàm in manuum operibus
 reservatur. Et cùm juxta PLATONEM, verum nomen nihil aliud
 sit, quàm rei ipsius vis quædam mente primum concepta, voce
 deinde expressa, literis demum significata, rei divinæ necessariò
 virtus inest divina, & proinde Dei nomina maxima veneratione
 sunt prosequenda, ut concludit MARSILIUS FICINUS *Comm. in
 Cratyl*: Quid quod liber iste nimis πλατωνίζων, qui sub DIONY-
 SII ΑΚΕΟΡΑΓΙΤÆ nomine circumfertur, sed falsò, ut pleraq; si
 non omnia istius seculi scripta, in divinis nominib; omnia The-
 ologiæ mysteria exquisivit. Certè PLATONIS nomina, quibus
 Deum vocare consuevit plena Theologiæ sunt, ut habet AUGU-
 STINUS STEUCHUS EUGUBINUS *lib. V. de perenni Philosophia cap. 7.*
 Scilicet τὸ ἀγαθόν, ἰδέα τῆ ἀγαθῆ, βασιλεὺς τῆ νοητῆ γενεῆς καὶ
 τόπος, τὸν ἥλιον γεννήσας, ἐπέκεινα τῆς ἔσιας, τῆ παντὸς ἀρχῆς,
 ἀφ' ἧ εἶναι Ἰσι, καὶ ἡ ἔσια τοῖς γινωσκομένοις ἀγαθῶν ἀτιθῶν
 κακῶν*

κακῶν ἀναίτιος, ἀτίϑε εὐπραγίας κάλλισϑε, ἀπλῆν, ἀληθῆς,
 Ipsum bonum, Idea boni, Rex generis & loci invisibilis, Genitor Solis,
 Ultra substantiam, Principium Universitatis, A quo est esse, & sub-
 stantia his quæ noscuntur, Bonorum autor, malorum non autor, felici-
 tatis prosperitatis autor, pulcherrimus, optimus, simplex, verus. Ut
 plura non enumerem. Quæ quidem varia nomina ideò adhi-
 bentur, ut multa variaq; bona à divina bonitate largissimè pro-
 fluentia declararent, quemadmodum loquitur MARSILIUS FICI-
 NUS *Comm. in Pseudo Dionys. de divin. Nom.* quem vide. Præprimis
 autem consideratione dignum est, quod PLATO in *Timæo* mundi
 exordium aggrediens hanc præmittat divisionem: *Aliud esse*
 τὸ ὄν, ipsum quod est, aliud τὸ γινόμενον, id quod fit. Quid enim
 aliud τὸ ὄν significat, quam istud Tetragrammaton, à Græcis ὁ ἄν
 explicatum, solo ab hoc genere distinctum? Quæ variatio jure
 quidem duabus de causis facta videtur AUGUSTINO STEUCHO,
 tum quod Neutrum genus non est apud Hebræos, tum quia videtur esse
 plenius, dicere DEum Ipsum esse, ut totam existendi plenitudinem no-
 men complectatur, quàm τὸ ὄντα, i. e. existentem. Plus enim signifi-
 cant ipsarum nomina naturarum, quàm derivata ab illis. Ut qui di-
 citur vita, non vitalis: salus, non salutaris: & de malis scelera, potius
 quàm scelerati: & portentum magis ac portentosum, libr. III. de per-
 enni *Philosophia* c. 7. Sed de his satis.

7. Verum enim verò utut DEum nobis incomprehen-
 sibilem dicat PLATO, inter ejus tamen definitiones, sub finem Ope-
rum, ea Dei invenitur definitio, sive malis descriptionem dicere,
 quæ sic habet. Θεὸς ζῶν ἀθάνατον, αὐταρκῆς πρὸς εὐδαιμονίαν,
 ἄσῳ ἀίδιος, τῆς τ' ἀγαθῆς φύσεως αἰτία: DEus est animal immor-
 tale, ad beatè vivendum se ipso contentum: vis sempiterna, & bonæ na-
 turæ causa. Quæ quidem definitio licet nævis suis laboret, (quis
 enim perfectam ab alio nisi ipso Deo perfectissimè se cognoscē-
 te poterit expectare?) non omninò tamen rejicienda videtur.
 Siquidem apud PLATONEM animalis vox Spiritibus quoq; attri-
buitur, quod cuivis ejus Scripta legenti non potest non esse ma-
 nifestissimum, eò quod ad perfectissimum vivendi genus signi-
 ficandum convenientius vocabulum non occurrebat. Imò

ARISTOTELES quoque aliquoties Præceptorem hic sequutus, Deum ζῶον dicere non veretur, ut lib. 1. de plantis c. 1. l. 5. Top. cap. 1. lib. 5. Metaph. c. XXVI. & alibi.

8. Cùm autem definitiones, quæ de Deo circumferuntur, nihil aliud sint, quàm conglobatio attributorum, ut vocant, divinorum, opus erit, ut eadem quoque ex PLATONE nostro eruantur. Et quidem si Unitate DEI fit initium, tam crebra eadem in PLATONE legitur, ut omnibus enumerâdis chartæ hæ non sufficerent. Præsertim in *Parmenide* disputat subtilissimè, quo pacto ipsum unum rerum omnium principium sit, super omnia, omniaque ab illo. Quo pacto ipsum extra omnia sit, & in omnibus, omniaque ex illo, per illud atque ad illud. Deinde gradatim ad hujus unius, quod super essentiam est, intelligentiam gradatim adscendit. Unum quippe in triplice ordine reperitur: In iis, quæ fluunt atque sensibus subjiciuntur, & sensibilia nominantur. In iis etiam, quæ semper eadem sunt, & intelligibilia nuncupantur, non sensibus amplius, sed solâ mente percipienda. Nec in iis tantum, verùm etiam supra sensum & sensibilia, intellectumque & intelligibilia ipsum unum existit. Vide omninò MARSILIUM FICIN. in *Parmenid.* ubi simul invenies novem istas suppositiones, quas PROCLUS aliique de PLATONIS schola ad probandam DEI unitatem ex *Parmenide* eruerunt. Nec obstat Unitati, quod divinitatis nomen PLATO multis attribuat, duoque Deorum genera constituat, quorum primum sunt intelligentiæ cœlestes, de quibus in *Timæo* & *Epinomide*, alterum quos Dæmones seu obscuros vocat, quod non ut sidera appareant, itidem l. c. eos tamen omnes à summo Deo creatos & productos multis in locis asserit, præcipuè autem in *Timæo*, quando absolutâ minorum Deorum genealogiâ mundi creatorem summum, creatis Diis corpora mortalia condendi facultatem largientem introducit: λέγει πρὸς αὐτὸς ὅτι ὁδε τὸ πᾶν γεννήσας, ἰάδε, θεοὶ θεῶν, ὧν ἐγὼ δημιοργὸς, πατὴρ τε ἔργων, ἀδὲ ἐμῶ γενόμενα, ἀλυτα, ἐμῶ γέ θελοντ. τὸ μὲν δὲν δὴ θεθὲν πᾶν λυτόν: Tum ad eos mundi genitor ita fatur: Dii orti ex Diis quorum opifex ego ἔσ' pater sum, hæc attendite: Quæ à me facta sunt me ita volente indissolubilia sunt.

sunt.

sunt. *Omne siquidem quod vincitum est, solvi potest.* Et paulò post subjungit: *τρέπεθε κτ' Φύσιν ὑμεῖς ὅτι τῶν ζώων δημιουργίαν, μιμνήσθητε τὴν ἐμὴν δύναμιν ὡς τὴν ὑμῶν γένεσιν: Accedite vos secundum naturam ad animalium generationem, ita ut vim meam imitemini, quâ in ortu vestro sum usus.* Prætereà multum dabat mori patrio PLATO noster, non ausus proloqui, quod in corde condemnabat, ob cicutæ timorem, quæ præceptorem Socratem occisum in recenti memoria habebat. Nullibi tamen magis astra deificat, & colenda proponit, quàm in *Legibus* & *Epinomide*, quòd cives suos ad manifestiorem quasi pietatem perducì posse opinaretur, si manifestiora eis ostendantur numina, à quibus hæc inferiora gubernentur. Illum autem maximum DEUM idcirco non tam perspicuè adorandum proposuit, quod qualis esset, & quomodo colendus nec enarrari nec describi posset. Hinc sciens & prudens confessus est, se cum serio loqueretur, DEum nominaturum; cum minùs seriò, plures Deos. Sic enim in *Epistola ad Dionysium*: *De signo, inquit, Epistolarum, quas studiosè & quas minus scribam, arbitror te meminisse. Verùm cognosce animumq; intende. Multi enim sunt qui me jubeant scribere, quos non sit facile rejicere.* τῆς μὲν γὰρ σπαραξίας ὅτις ὅλης θεοῦ ἀρχεῖ, θεοὶ δὲ τῆς ἡττοῦ. *Nam seriæ epistolæ DEus præest, Dij autem minus seriæ.*

6. Sic simplicitatem DEi ex Parmenide PROCLUS toto *Cap. XIX. Theolog. Platon.* prolixè demonstrat, discursum tandem huc in modum concludens: *Si igitur Dij sunt omnis compositionis autores, & ipsorum Entium varietatem ex se ipsis producant, oportet profecto illud ipsorum unum, quod res procreat, in simplicitate suâ hypostasin, & essentiae fundamentum habere. Etenim ut corpora incorporea, & ea quæ moventur, immobiles, & omnia dividua individua causæ semper antecedunt, sic etiam intellectuales facultates, quæ sunt uniformes, antecedunt eas, quæ sunt multiformes, & illæ, quæ cum nullâ re sunt mixtæ, antecedunt illas, quæ sunt multiplices & variæ.* Huc usq; PROCLUS.

10. Porro bonitatem DEi lib. II. de Repub. fideliter inculcat, exinde concludens, eum malorum causam non esse: *Nonne bonus & ipse DEus est; & ita dicendum? procul dubio. atqui nullum*

bonum noxium est, annon? nullum, ut arbitror. quod innoxium est, numquid nocet? nequaquam. quod non nocet, numquid malum facit? neg, istud quidem quod aut enihil mali facit, nullius mali est causa? nullius. Item, nonne conducibile bonum est? prorsus. ergo bene feliciterque agendi causa est? est. non igitur omnium causa bonum est, sed eorum, quæ bene se habent causa; eorum verò quæ malè, nequaquam? Sic est omnino. Non igitur DEUS, cum bonus sit, omnium causa est, ut multi dicunt, sed paucorum quidem hominibus in causa est, multorum verò extra causam. Multo enim pauciora nobis sunt bona quàm mala. καὶ τῶν μὲν ἀγαθῶν ἕδρα ἄλλον αἰτία ἐστίν. τῶν δὲ κακῶν ἄλλ' αἰτία δὲ ζητεῖν τὰ αἰτία, ἀλλ' ἔν τῷ θεῷ. Et alibi: ὁ θεὸς τὸ ἀγαθὸν ἔχει καὶ τὴν ἀδικίαν φύσει: DEUS est bonum non honore, sed natura. Infinitatem verò & immensitatem in divino Parmenide operosus est demonstrare PLATO, quemadmodum non solum ex contextu ipso, verum etiam ex PROCLUSO in Theolog. & MARSILIO FICINO in Parmen. cuilibet patefcit.

II. Sic æternitas DEO quoque attribuitur, quando in Timæo αὐτοφύης, sui ipsius genitor, vel à se ipso natus nominatur. Quia si DEUS nascitur à seipso, nec vel à nihilo, vel ab alio nasci potest, necessariò semper fuit Deus, à quo DEUS ipse nasceretur. Si Deus est, non est natus ex nihilo, non ex aliquo alio: in æternum igitur fuit ipse sui causa. Ostenditur itaque hoc ipso Deum suimet esse principium æternum, & à se habere quod est. Vide omninò AUGUSTINUM STEUCHUM libro V. de perenni philosoph. c. II.

12. Similiter Plato in Parmenide solum DEUM ait absolutissimam possidere scientiam, qua possit etiam res humanas omnes cognoscere: ἔκ ἀν τινὰ μᾶλλον θεὸν ἔχειν τὴν ἀκριβεστάτην ἀπιστήμην, οἷος ἔστι αἰ ὁ θεὸς τὰ παρ' ἡμῖν γινώσκειν. αὐτὴν ἀπιστήμην ἔχων. Et quod apud Deum sit hæc dominatio omnia noscendi. Justitiam quoque ejus in Theæteto eleganter adstruit: θεὸς ἔδ' ἀμὴ ἔδ' ἀμῶς ἀδικῶν, ἀλλ' ὡς οἷον τε δικαιοτάτῳ. i. e. Deus nullo modo est injustus, sed ut convenit, justissimus.

13. De veritate Dei elegantissimus habetur locus lib. II. de Rep. ubi, cum enumerasset Deo nullas mentiendi causas superesse,

esse, hæc subjungit: ἔκ ἀρ' ὅτι ἔνεκα ἂν θεὸς ψεύδοιτο, ἔκ ὅτι, πάντῃ ἀρα, ἀψευδὲς τὸ δαιμόνιον τε καὶ τὸ θεῖον. παντάπασι μὲν ἔν, ἔφη. Κομιδὴ ἄρα ὁ θεὸς ἀπλῆν καὶ ἀληθὲς ἐν τε ἔργῳ καὶ ἐν λόγῳ. καὶ ἔτε αὐτὸς μεθίσταται, ἔτε ἄλλῃς ἐξαπατᾷ, ἔτε κτ' φαντασίας, ἔτε κτ' λόγους, ἔτε κτ' σημείων πομπᾶς ἔθ' ὑπαρξ' ἔθ' ὄναρ. *Nō est igitur cur Deus mentiatur. Non. Ergo omninō sine mēdacio est Deorū Dæmonūq; natura. Omninō. Quare ὅ simplex omninō Deus, ὅ verax dictis ac factis, neg; mutatur ipse, neg; alios decipit, neg; per visiones, neg; per sermones neg; signis immittendis, neg; nobis dormientibus neg; vigilantibus.*

14. Et hæctenus primaria Dei attributa ex Platone mutuata strictim proposui, quorum quidem copiosiore segetem Plato suppeteret, ni chartæ parcendum & ad alia non minus relatu digna properandum esset. Restat enim tremendum illud Trinitatis mysterium, cujus quoq; notitiā non leviter PLATONEM nostrum volunt tinctum, qui efflictim amant. Age videam, quibus rationibus adducti tale quid sibi persuadere potuerint. Et agmen quidem ducat EUSEBIUS PAMPHILI omnium primitivæ Ecclesiæ Christianorum ἰσορρωτά, qui XI. *περὶ ἑρμηνείας* libro c. XX. Platonem Hebræorum de divinitate oracula subobscurè licet, in epistolâ ad Dionysium scripta his verbis adumbrasse contendit: Φρασεὶν δὴ σοι δι' ἀνιγμάτων, ἴν' ἂν ἴδῃς, ἢ πόντος, ἢ γῆς ἐν πτυχᾷς πάθη, ὁ ἀναγνὼς μὴ γνῶ. ὡδε γὰρ ἔχει. ὡρᾷ τὸν πάντων βασιλέα πάντ' ὅτι, καὶ ἐκείνῃς ἔνεκα πάντα, καὶ ἐκείνῃ Αἰλιονάπαντων καλῶν. δεύτερον δὲ ὡρᾷ δεύτερα, καὶ τρίτον ὡρᾷ τὰ τρίτα. ἢ ἔν' ἀνθρωπίνῃ ψυχῇ ὡς αὐτὰ ὀρέγεται μαθεῖν ποῖα ἀπὸ ὅτι βλέπῃς αἰς τὰ αὐτῆς συγγενῆ: *Dicendum est igitur tibi nunc per ænigmata quedā: ut si quid huic tabellæ vel mari vel terræ contingat, qui eam legat intelligere non possit. Est autem ita: Circa omniū regem cuncta sunt: ipsius gratia omnia: ipse pulchrorum omnium causa: circa secundum secunda: tertia circa tertium. Humanus animus affectat qualia illa sint, intelligere, aspiciens in ea, quæ sibi cognata sunt.* Quibus sua annexit EUSEBIUS: Ταῦτα οἱ τὸν Πλάτωνα Διασταθεῖν πειρώμενοι, ὅτι τὸν πρῶτον θεὸν ἀνάγκασιν, ὅτι τε τὸ δεύτερον Αἴτιον, καὶ τρίτον τὴν ἑκκόσμου ψυχὴν, θεὸν τρίτον καὶ αὐτὴν ὀρεζόμενοι εἶναι: *Hæc Platonis verba, qui explicandam Philosophi mentem*

mentem

14.

mentem susceperunt, ad primum Deum secundumque principium referunt, nec non ad tertium, quam mundi Animam Deumque tertium ipsi quoque appellare solent. Et lib. XIII. cap. 13. in allegata Platonis verba sic quasi commentatur: ἢ ἄλλως ἔγωγε ἔξακῶ, ἢ τὴν ἁγίαν Τριάδα κηρύττειν. τρίτον μὲν γὰρ εἶναι τὸ ἅγιον πνεῦμα, τὸν δὲ Τριῶν δεύτερον, διὸ ἅπαντα ἐγένετο καὶ βέλησιν Ἰᾶ Πατρὸς: Equidem ista non nisi de Sancta Triade accipio, & tertii quidem nomine Spiritum S. secundi vero Filium intelligo, per quem ex Patris voluntate facta sunt omnia.

15. Succedat huic AUGUSTINUS, de Porphyrii Platonici principiis sic differens cap. XXIII. l. X. de C. D. Quae autem Porphyrius dicat esse Principia tanquam Platonico, novimus. Dicit enim Deum Patrem & Deum Filium, quem Graecè appellat paternum intellectum, vel paternam mentem: de Spiritu autem Sancto, aut nihil, aut non aperte aliquid dicit: quamvis quem alium dicat horum medium, non intelligo. Si enim tertiam, sicut Plotinus, ubi de tribus principalibus substantiis disputat, animae naturam etiam iste vellet intelligi: non utique diceret horum medium, id est, Patris & Filii medium. Postponit quippe Plotinus animae naturam paterno intellectui: iste autem cum dicit medium, non postponit, sed interponit. Et nimirum hoc dicit ut potuit, sive ut voluit, quod nos Spiritum Sanctum nec Patris tantum, nec Filii tantum, sed utriusque Spiritum dicimus. Liberis enim verbis loquuntur Philosophi, nec in rebus ad intelligendum difficillimis offensionem religiosarum aurium pertimescunt. Nobis autem ad certam regulam loqui fas est, ne verborum licentia etiam de rebus, quae his significantur, impiam gignat opinionem. Nos itaque ita non dicimus duo vel tria principia, cum de Deo loquimur: sicut nec duos Deos, vel tres nobis licitum est dicere: quamvis de unoquoque loquentes, vel de Patre, vel de Filio, vel de Spiritu Sancto, etiam singulum quemque Deum esse fateamur. Ex quibus videre licet AUGUSTINUM taxare quidem loquendi modum, quod tres personas in Divinitate principia tria dixerint Platonici, ipsius tamen mysterii quandam notitiam non omnino iis denegare.

16. Sic D. CYRILLUS Platonis & discipulorum sententiam hisce verbis proponit apud STEUCHUM l. I. de perenni Philosoph. c. XVIII. ὁ γὰρ Πλάτων Θεὸν μὲν τὴν ἀνώτατον φησὶ τὸ ἀγαθὸν, ἔξ αὐτοῦ

5.

αὐτὸ γερὰ ἀναλάμψαι νῦν, καὶ τὸ εἶναι τὸν πρῶτον τῶν κόσμων
 δημιουργόν: ὄντ' ἐν ἀκίνησίᾳ τὸ πρῶτον, καὶ τρίτην εἰς Φέρεαι ψυ-
 χὴν, ἀφ' ἧς τὰ πάντα κινεῖσθαι φασί. Itaq; Plato, inquit, supremum
 quidem, altissimumq; DEum fatetur ipsum summum bonum. Cete-
 rum ex eo emicuisse mentem, & hanc esse proximum mundi opificem,
 primo manente in quiete, & vacatione. Tertiam inducit animam, à
 qua cuncta fieri, agitariq; censet. Huc pertinet, quod idem CYRILLUS
 contra Julianum refert, Porphyrium sententiam Platonis expli-
 cantem, tres in essentia divinitatis substantias statuere, DEum,
 omnium maximum atq; optimum, deinde Creatorem, tertium
 animam mundi: nec ulterius DEitatem progredi. Vid. doctissi-
 mus Hispanorum LUD. VIVES in Com. super allegatum Augustini lo-
 cum.

17. Sed antequam progrediar, necesse erit, ut PLATONIS
 primaria de Trinitate dicta heic interspergam. Et quidem lib.
 VI. de Republ. Socrates cum satis sibi de ipsius boni natura vi-
 deretur disputasse, putaretq; majorem esse rem, quam ut dicen-
 do explicare posset, inquit: ἀλλὰ, ὦ μακάριοι, αὐτὸ μὲν τί ποτ' εἴ-
 τ' ἀγαθόν, ἐάσω μὲν τ' νῦν εἶναι. πλέον γὰρ μοι φαίνεται ἢ κτ' τὴν πα-
 ρῶσαν ὀρμὴν ἐφικέσθαι τὸ γε δοκῶν ἐμοὶ τὰ νῦν. ὡς δὲ
 ἐκγονός τε τὸ ἀγαθὸν φαίνεται, καὶ ὁμοίωτα ἐκείνω λέ-
 γειν θέλω, εἰ καὶ ὑμῖν φίλον: εἰ δὲ μὴ, ἐᾶν: Verum quid ipsum Bo-
 num sit, beati viri, in aliud tempus differamus. Majus enim mihi vide-
 tur, quam ut hac intentione animi consequi possimus. Quod verò hoc
 tempore malim explicare, illud est, quid sit boni ipsius Filius, simillimus
 illius. Si modo id quoq; vobis libet. Nam alioquin relinquamus.
 Id verò cum hoc loco se velle diceret Glaucus, sermonem de Pa-
 tre in commodius tempus rejiciens, tum Socrates de partu & Fi-
 lio Boni disputaturum se præfatur, & post paucas interrogatio-
 nes ait: Bonum esse Solem quendam, Filium ejus esse vim videndi, quã
 à Sole habemus. Non minus perspicuè Patris & Filii fit mentio
 in Epistolâ ad tres amicos Hermiam, Erastum & Coriscum, ubi eos sic
 hortatur: ἐπομνύντας σπυδῆ τε ἅμα μὴ ἀμέσω, καὶ τῆ τῆς σπυ-
 δῆς ἀδελφῆ παιδείας, τὸν πάντων θεὸν Αἰτιον, καὶ τὸν ἡγεμόνα, καὶ
 Αἰτίαν πατέρα κύριον ἐπομνύντας, ὃν εἰάν ὀρθῶς φιλοσοφῆτε, εἰσε-
 ῥαί: Dum juratis, inquit, studio non illiberali, ac studij sorore doctri-

nā mutuo conjuncti, per DEum ipsum rerum omnium sive presentium, sive futurarum Praesidem nec non Praesidis etiam Principiūq; Parentem Dominum juretis, quem quidem, si modo rectè philosophabimini, cognoscetis. De quo loco sic EUSEBIUS l. XIII. C. XIII. prepar. Evang. Σιωπῶ Πλάτωνα, ἀ' ἀ' υἱικρις ἔτ' ἐν ἡ' πρὸς Εραστον καὶ Κορίσκον Ἐπιστολῆ Φαίνεαι, Πατέρα, καὶ Υἱὸν ἐκ οἴδ' ὅπως κ' τῶν Εβαρικῶν Φωνῶν ἐκφάνων: Platonem praetereo, qui palam ac perspicuè, in eā quam ad Erastum & Coriscum scribit Epistola, Patrem ac Filium, nescio quo pacto, ex Hebraicis literis palam ac manifestè aperit.

18. Nec ab hāc PLATONIS mente & doctrina de tribus Regibus sive personis in divinitate abeunt ejusdem successores & alii. Sic enim NUMENIUS Pythag: Ἰὸν μέλλουσα συνήσειν πρὸς θεῶν πρώτῃ καὶ δευτέρῃ, καὶ πρῶτερον διέλεσθαι ἕκαστα ἐν ἑαυτῇ, καὶ ἐν εὐθυμοσὴν ἡνι. καὶ περὶ αὐτῆς, ἐπ' ἀν' δοκῆ, ἥδη εὐ ἔχειν ἑ' τε ἄπαιρῆν εἰπεῖν κοσμίως· ἄλλως δὲ μὴ. Θεὸν δὲ πρὸς καλεσάμεν αὐτῶν γνῶμονα γενόμενον, τῶ λόγῳ δεῖξαι Θεσαυρὸν Φρονησίδων. δεχόμεθα δὲ ἔτω. ὁ Θεὸς ὁ μὲν πρῶτ' ἐν ἑαυτῷ ὄν, ὅτι ἂν ἀπλῆς, καὶ ἑαυτῶν συγγινόμενον, δι' ὅλα, μηδέποτε εἶναι διαμερόν. ὁ Θεὸς μὲν τὸ δευτέρῃ καὶ ὁ τρίτῃ, ὅτι ἂν εἷς. καὶ τῶ δὲ δὲ θεῶν καὶ εἶναι νομίζεσθαι πατέρα τὸν πρῶτον Θεόν: Qui cogniturus est de primo DEO & secundo, oportet prius distinguat singula in ordine, & quadam animi tranquillitate. Tum si bene habere videatur, aggredi ad dicendum decorè. Aliter absistendum. Invocato igitur Deo sibi conscio, verbis aperire thesaurum cogitationum. Incipiamus autem sic: DEUS primus quidem in seipso existens est simplex, quod ipse sibi ubiq; conjunctus nec usquam dividiuus. At & secundus DEUS, & tertius est unus. Verum oportet nosse, Patrem primum DEUM esse prae opifice DEO.

19. PLOTINUS verò Platoniorum tenens principatum integrum librum πρὸς ἑλεῶν δεχικῶν ὑποσάσεων, de tribus principalibus subsistentiis conscripsit, in quibus idem cum NUMENIO profitetur, ipsum summum bonum esse primam hypostasin, secundam verò ipsam mentem, tertiam verò Animam mundi. Insignis quoq; locus est in principio libri contra Gnosticos: ἐπειδὴ τοί-

νυν ἐφάνη ἡμῖν ἡ τὴν ἀγαθὴν ἀπλή Φύσιν καὶ πρώτην πᾶν γὰρ τὸ
 πρῶτον, ἔχει ἀπλῆν, καὶ ἔδεν ἔχον ἐν ἑαυτῷ, ἀλλ' ἐν ἡ, καὶ τὸ ἐνὸς λεγο-
 μῆν ἡ Φύσις ἡ αὐτὴ, καὶ γὰρ αὐτὴ ἔχει ἄλλο, εἴτα ἐν, ἔδεν τὸ ἄλλο, εἴ-
 τα ἀγαθόν, ὅταν λέγω μῆν τὸ ἐν, καὶ ὅταν λέγω μῆν τὸ ἀγαθόν ταύτην
 δεῖ νομίζειν ἡν Φύσιν, καὶ μίαν λέγειν, ἔκαστην ἡγορευτάς ἐκείνης ἔδεν,
 δηλῶσας δὲ ἡμῖν αὐτοῖς ὡς οἰοῦντε. καὶ τὸ πρῶτον δὲ ἔτως, ὅτι ἀπλῆ-
 σαπν, καὶ τὸ ἀπλῆς, ὅτι ἔκαστη πλειόνων. ἔτω γὰρ ἀναρτηθήσεται εἰς
 ταῖς ἐξ ἑν, καὶ ἔκαστη ἐν ἄλλῳ καὶ πᾶρ ἄλλῃ. εἴδεν μὴ παρ' ἄλλῃ, μηδὲ ἐν
 ἄλλῳ. μηδὲ σύνθεσις μηδὲ μία. ἔ τούτων δεῖ ἀφ' ἑτέρας δεχάσιν εἶναι,
 ἀλλὰ τὸ ἵεροπρεπὲς ἀμύρας, εἴτα νῆν, μετ' αὐτὴ καὶ τὸ νοῦν πρῶτως. εἴ-
 τα ψυχὴν, μῆν νῆν. αὐτὴ γὰρ ταῖς ἕξ καὶ Φύσιν, μήτε πλείω τῶν τίθε-
 σαι ἐν τῷ νοητῷ, μήτε ἐλάττω. εἴτε γὰρ ἐλάττω, ἢ ψυχὴν καὶ νῆν ταυ-
 τὴν Φύσιν, ἢ νῆν καὶ τὸ πρῶτον. ἀλλ' ὅτι ἕτερος ἀλλήλων, ἐδείχθη
 πολλαχῆ. *Quonia apparuit nobis Boni natura simplex & prima. Omne
 n. quod non est primum, non est simplex: Et nihil habens in seipso alia,
 Unum est quid. Et ejus quod dicitur Unum natura eadem. Etenim hac
 ipsa non est aliud deinde unum. Neq; hoc aliud est, deinde Bonum,
 quum dixerimus Unum. Et quum dixerimus bonum, oportet
 eandem sentire naturam, & unum dicere, non predicantes de eâ quic-
 quam: sed declarantes nobis ipsis, ut possibile est. Ac primum hoc modo,
 quod sit simplicissimum, & sufficiens per se, quod non sit ex pluribus. Sic
 enim attolletur in eâ, ex quibus & non erit in alio, quoniam quicquid
 in alio, etiam ab alio. Si igitur non ab alio, neq; in alio quidem sit.
 Neq; compositio ulla. Necessè q; est super ipsum nihil esse. Non est i-
 gitur cur ad alia principia eatur: sed hoc præposito, deinceps Mens sta-
 tuenda, & id quod primo intelligit. Deinde Anima post Mentem: Is
 enim ordo est secundū naturam: neq; plura hic in intellectu, neq; pau-
 ciora. Si enim pauciora, aut Animam & Mentem idem dicent, aut
 Mentem & ipsum primum. Sed quod alia sint ab invicem, ostensum
 sæpenumero. Uberiorem hujus loci expositionem vide sis apud
 STEUCHUM lib. II. de perenni Philosoph. Cap. XI. ubi ostenditur,
 PLOTINUM, ut sese torqveat & maceret, parum tamen profecisse
 in confirmanda sufficientiâ numeri ternarii in Deitate, quod nec
 plures nec pauciores tribus personæ esse debeant, cū istud ra-
 tionis sit impenetrabile.*

20. Audiamus & PROCLUM in Theolog. Platon. ita disse-

C 2

rentem:

rentem: *Tria, inquit, principia multis in locis faciunt, Bonum, Mentem, Animam, omne quod est, Mentem appellantes. Primum ac principium & imparticipabile, Unum, ultra omnia praeexistens, non modo unitates eas quae participant, sed etiam quae participantur, laudatur per primam suppositionem. Quod omnium quidem ineffabiliter causa demonstratur: ipsum autem in nullâ re existens, & ab omnibus segregatum: nullam virtutem habens: neque proprietatem propinquam cum ceteris Diis: Post hoc autem, singulariter supersubstantiale, & supereminens & imparticipabile ad omnes substantias, Unitas est, participata quidem ab eo quod est, & circa ipsam primam substantiam subsistens, abundansque adjectione participationis huius, quod primo Unum est: Haec autem est supersubstantialis existentia, & primae intelligibilis Trinitatis. Duobus igitur his existentibus, in primâ Trinitate, nimirum Unitate & Ente, primâque gignente, secundo generato: & illa quidem perficiente, hoc autem perfecto: oportet sane mediam amborum existere potentiam, per quam & cum qua, Unum substantificum est, & perfectivum ipsius Entis. Nam & processus est ab uno, & ad Unum ipsius Entis conversio per potentiam. Quid enim aliud cum Unitate Ens, aut participatum facit Unum ab Ente, quam Potestas? Processus enim est Unitatis, & extensio ad Ens. Trinitas igitur est haec intellectualium fastigium. Unitas, potentia, ens. Alterum producens, alterum productum: Potentia verò pendens ab Uno, conjuncta cum Ente. Trinitas igitur haec prima intellectualis Unitas, Ens, & habitus amborum, per quem & Unitas Entis est, & Ens Unitatis. In his stupendè demonstrante Platone, quod & Pater Mentis est Pater, & Mens Patris, & quod potentia occultata est inter suprema. Haecenus Proclus.*

21. Nec parum lucis materiae huic foenerant nomina, quibus *Platonici* hasce tres in Deitate personas appellare conveverunt. Audies enim primam in Divinitate personam dici *πρωτων*, primum & principem, tanquam Trinitatis fontem & originem in *PLATONE*, Patrem à *NUMENIO* apud *Proclum* super *Timæum*, Bonum s. Bonitatem, *ἀγαθόν* à *PLATONE* & *discipulis*, Unum sive Unitatem à *PROCLUSO*, Regem omnium, in *Epist. PLAT. ad Dionys.* τὸν ὄντα ab *AMELIO*, quasi solus à seipso existens, reliquis personis essentiam largiendo. Secundam verò personam

Men-

Mentem, Intelligentiam, Mundi ædificatricem, omnium rerum causam apud PLATONEM in *Phædone*: ὡς ἄρα νῦν εἶπεν ὁ Διακοσμῶν τε καὶ πάντων αἰτία, ταύτη δὲ αἰτία ἦσθ' εὐτε, καὶ ἔδοξε μοι τρέπον τίνα εὖ ἔχειν τὸ τὸν νῦν εἶναι πάντων αἰτίαν: Audiens, inquit, ex libro *Anaxagoræ*, Mentem esse mundi ædificatricem, omniumq; rerum causam, hanc sum mirificè letatus; & nescio quâ ratione videbatur mihi optimè habere, mentem esse omnium causam, dare intelligentiæ omnium rerum principatum. τὸν ἐπέκεινα νῦν καὶ ἔσσαν, supra-mundanam mentem, sensus omnes excedentem: Filiam summi boni apud Platonem: λόγον sive Verbum ab AMELIO, & alijs, ut ex EUSEBIO discimus, qui l. XI. de preparat. Evangel. c. XIX. ista AMELII verba nobis communicavit: Καὶ ἔτι ἄρα ἦν ὁ λόγος, καὶ ὃν αἰεὶ ὄντα, τὰ γινόμενα ἐγένετο, ὡς ἂν καὶ ὁ Ηρακλείδης ἀξιώσειε, καὶ νῆ Δί' ὃν ὁ Βάρβαρος ἀξιοῖ ἐν ἡτῆς δεξιῆς ἔξει τε καὶ ἀξία καθεστηκότα, πρὸς θεὸν εἶναι, καὶ θεὸν εἶναι. δι' ἃ πάνθ' ἀπλῶς γεγενῆσθαι· ἐν ᾧ τὸ γινόμενον ζῶν, καὶ ζῶν, καὶ ὃν πεφυκέναι καὶ εἰς τὰ σώματα πίπτειν, καὶ σάρκα ἐνδυσάμενον, φαντάζεσθαι ἄνθρωπον, μὴ καὶ τῆς τῆνικαῦτα δεικνύειν τῆς φύσεως τ' μεγαλείον. ἀμέλει καὶ ἀναλυθέντα πάλιν ἀποθεῖσθαι, καὶ θεὸν εἶναι, οἳ ἦν πρὸ τῆς εἰς τὸ σῶμα, καὶ τὴν σάρκα, καὶ τὸν ἄνθρωπον καταχθῆναι: Atq; hoc plane verbum erat, inquit, per quod, sempiternum cum esset, existebant omnia quæ fiebant, quemadmodum Heraclitus loqueretur: quod ipsum videlicet barbarus etiam ille, apud DEum in Principii gradu ac dignitate constitutum, imò & DEum simul esse pronunciat: per quod facta simpliciter omnia sint, in quo quicquid factum est, & vivens, & vita & aliquid pro suâ quodq; naturâ fuerit: idem porro in corpora delabi tradit, & carne indutum, humanam speciem præ se ferre, sic tamen ut suæ interea naturæ majestatem ostendat: adeoq; solutum ubi jam fuerit, DEi locum denuò capeffere, ac DEUM prorsus eundem esse, qui erat, priusquam in corpus atq; in carnem hominemq; descenderet. Quis quæso ille erat Barbarus quem vocat, nisi Joannes Servatoris nostri Evangelista, cujus erat quicquid enarraverat? Tertiam deniq; personam animam mundi

mundi

mundi sive Spiritum mundi vocabant, eò quod vegetaret & quasi animaret mundum. Sic enim PLOTINUS lib. *περὶ τοῦ κόσμου ὑποστάσεων Cap. II.* de mundi anima: *Illud primum, inquit, quisq; cogitet, ὡς αὐτὴ (ψυχὴ) μὲν ζῶα ἐποίησε πάντα, ἐμπνεύσασα αὐτοῖς ζῶν. ἀτὲ γῆν τρέφει, ἀτὲ θάλασσαν, ἀτὲ ἐν ἀέρι, ἀτὲ ἐν ἔρανῳ ἄστρα θεῖα, αὐτὴ δὲ ἡλίου, αὐτὴ δὲ τὸν μέγαν τῆτον ἔρανόν, καὶ αὐτὴ κόσμησεν, αὐτὴ δὲ ἐν τάξει πατάγει. Φύσις ἔστα ἐτέρων ὧν κοσμεῖ, καὶ ὧν κινεῖ, καὶ ζῆν ποιεῖ: Quod hæc quidem anima mundi cuncta animalia creavit, inspirat eis vitâ, quæq; alit tellus, quæ mare, quæ volant in aère, quæ sunt in cælo astra divina. Hæc item Solem, hæc magnum hoc cælum exornavit. Hæc ordine ducit, existens altera vis & natura ab his quæ temperat & movet, & quæ vivere facit. Sed pergendum est.*

22. Cæterùm Platonium Deorum genus non debile est aut otiosum, & suo saltim sese nectare ingurgitans, sed divinis & potentissimis operibus nunquam non mortalibus suam majestatem & benignitatem manifestat. Hinc divinissimum creationis opus verò Deo originaliter à Nostro attribuitur, qui Mètem seu Filium suum, ideas ipsi communicando, ad producendum hoc universum adhibebat, Animam mundi, quam Spiritum Sanctum communiter interpretatur, ad animanda quasi & vivificanda quævis condita usurpans. Quod ipsum non tantùm in *Timæo*, verum etiam *sexto & decimo libris de Republicâ* nos edocet, ferè ad nauseam usq; repetens, DEUM terræ, cæli, omniumq; quæ in eis continentur δημιουργόν esse & opificem. Sic enarraturus causam PLATO, quæ Deum ad creandum universum impulerit, hæc verba profert in *TIMÆO*: λέγω μὲν δὴ δι' ἣν αἰτίαν γένησιν, καὶ τὸ πᾶν τόδε ὁ ξυνησῆς ξυνέστησεν ἀγαθὸς ἦν, ἀγαθῷ δὲ ἔδει παρὰ τὸ δένος ἔδει ποτε ἐγγίγνεται φθόνῳ. ἔδ' ἔκτος ὧν, πάντα ἴα ὅτι μάλιστα ἐβλάθη γενέσθαι παρὰ πλήσια αὐτῷ: Dicamus igitur quam ob causam ille rerum autor generationem & hoc universum constituit: Bonus erat. Bonus a. nulla unquam aliquâ de re invidia tangitur. Ergò cum livor ab eo alienissimus esset, omnia sibi quæ tantum fieri poterant simillima, fieri voluit.

23. Neq; hoc ignotum erat Nostro, sine divina conservatione & influxu neminem ne momento quidem posse consistere. Proinde in *Cratylo* eum per quem vivamus naturam Dei esse asserit,

rit,

rit, & sexcentis in locis, dicturus aliquid piissimas hasce formulas adhibere solet: *Cum Deo, cum Dei adjutorio, si Deo placuerit, & quæ sunt hujus generis aliæ.* Deniq; providentiam divinam aliquoties firmiter adserit, eamq; non solum ad magna & præclara, sed & tenuia parvaq; se extendere contendit. Sic in *Phædone* ait *εὐλόγως ἔχει, θεόν τε εἶναι ὀπιμελὲς μὲν ἡμῶν, καὶ ἡμᾶς ἐκείνῃ κτήματα εἶναι: Rationabile esse, & Deum curare ac providere nobis, & nos esse possessiones aut peculium ejus.* Atq; ita primaria Platonica de Deo doctrinæ capita breviter & *παχυλῶς* recensui, a mandaturus cupidum hujus rei Lectorem ad doctissimi BESSARIONIS Cardinalis libros in *Calumniatorem Platonis*, & amussitatum opus de *perenni philosophia AUGUSTINI STEUCHI EUGUBINI*, quiq; hunc fideliter exscripsit PHILIPPUM MORNÆUM *tr. de Veritate Religion, Christ.*

24. Ex quibus omnibus apparet, PLATONEM nostrum, quanquam verâ fide in Salvatorem destitutum, non adeò incongruè tamen & impiè de Deo locutum esse, quippe quem Unum, Simplicem, Æternum, Immensum, Verum, Bonum, Justum, Creatorem, Conservatorem, Patrem, Regem cuncta providè gubernantem, & quæ sunt alia, suis auditoribus assiduè inculcat. An v. in dogmate de Trinitate rationi nostræ incomprehensibili, rigidum censorem nactus, ab erroribus sibi temperare potuerit, ego quidem affirmare non ausim. Hoc tamen diffiteri non possum, magnorum virorum autoritate inductus, de tribus in divinitate personis, præcipuè v. de *Mente seu Filio Dei, quem in Epinomide λόγον τῶν πάντων θεϊότατον, sermonem omnium divinissimum vocat*, PLATONEM nostrum percepisse, quædam, scriptisq; suis inseruisse, quanquam nec ipse fortasse intellexerit. Usq; adeò si quidem *παλαιῶς λόγοις*, & traditionibus, ut vocant, confidebat noster, ut & sine ulla probatione quàm sæpissimè fidem eis adhiberet. Hinc ex aliena mente & autoritate plerunq; scripsit, & alienas sententias suo nectare condivit, hoc ipso ab Aristotele diversus, quod hic tanq. acerrimus judex sine ratione parum vel nihil admiserit.

25. Unde verò hauserit hæc PLATO, satis erudimur ab AUGUSTINO *cap. XI, l. VIII. de Civ. D.* ubi quidem eorum rejicit senten-

ten-

rentiam, qui Platonem Propheta Jeremia in Ægypto institutione orali usum non sine insigni *Ἐπιχρησισμῶ* statuebant, hoc tamen affirmare non veretur, ipsum utpote acerrimi studii hominem, sacras literas per interpretem didicisse, non ut scribendo transferret, sed ut colloquendo quid continerent, quantum capere potuisset, addisceret. Hinc JUSTINUS martyr PLATONEM, quoties Barbarorum, ex quibus aliquid percepisset, mentionem faceret, facit autem sapisimè, semper Ebræos denotare sibi persuadet. Sic NUMENIUS Philosophus, cum Platonem multa à Moysè desumpta in sua transtulisse deprehenderet, *τί ἔστιν, ἢ μωϋσῆος ἀπικίζων*, quid est Plato, nisi Moses atticissans? Idem observavit ARISTOBULUS Judæus lib. 1. ad Philometora Ægypti Regem, prout citat eum EUSEBIUS: Legem, inquiens, nostram in multis Plato sequutus est: aperte namq; in multis examinasse singula videtur, Mosaica enim volumina ante Alexandrum, & ante Persarum imperium traducta fuerant: unde plurima sicut & Pythagoras Philosophus ille accepit.

26. Id quod præprimis ab EUSEBIO discimus, qui libris XI. & XII. de præparat. Evangel. non solum Platonem universam penè suam & Theologiam & Philosophiam ab Hebræis mutuatum esse, verum etiam lib. X. Græcos omnes cunctam sapientiam, imò & scribendi artem ab Hebræis accepisse, satis superq; demonstrat. Affinia huic leges apud THEODORETUM de Græcor. Affectionibus curan. Et hoc eò minus mirum in Platone, qui sedulus Ægyptiorum Sacerdotum auditor fuerat, quorum doctrina utiq; Hebrææ erat propago. Ipsum n. in Sai sacerdotem Partanin, in Aeliopoli alium nomine Oclapi, in Sebennytho quendam Ethimon audivisse, scribit PROCLUS ad Timæum. Nec est quod talia PLATONEM ex TRISMEGISTO hausisse autumes, quòd multa hujus scriptis convenientia docuerit, siquidem, quæ hodiè Mercurio isti tribuuntur, pleraq; omnia esse supposititia, magnis viris jamdudum suboluit.

27. Quæ cum ita se habeant, satis mirari non possum, magnos quosdã viros, ad probandam Luminis naturæ efficaciam & virtutem adhibere ea, quæ PLATO de divinis rebus conscripserit, quasi illa omnia solis naturæ viribus sine ullo externo medio cognovisset, cum ex jam dictis certum sit, illum institutioni Hebræorum & Ægyptiorum omnia debuisse.

Atq; ita Theologia nostra explicit, quam si accuratorem quis à nobis aut expolitorem requirat, ille aut suo nos modulo metiri, aut materiæ cum prolixitate tum obscuritatem ignorare videtur; quod si uberius nobis otium & cõmodius suppetat, quicquid illius nunc deficit, prolixiore studio emendaturum recipio, tuã interea benevolentia L. O. itentidem expectans.

C O R O L L A R I A.

Si Judæorum vulgus Trinitatem ignorabit, Platonici extra Ecclesiam utiq; fuere feliciores. Ideas, quales communiter fingunt, Plato nunquam statuit.

Errant, Anatomiam corporum physico quibus adimunt.

Animas nostras super futuras corporibus, ex natura firmiter non demonstratur.

Nondum perspecta Spiritus natura, nihil certi potest statui de ejusdem multiplicatione.

Disquiri potest, annon immortalitas animæ rationali ex gratia sit collata.

Sensus errare non potest.

Semiramis non edificavit Babylonem.

F I N I S.